

OL ION

ILLUST
REERI
TUD
KUU
KIRI
NR 3

MÄRTS 1932

Suurte meeste elulugudest ilmusid viimati:

George Washington

Kirjutanud C. S. Jones. 157 lk., piltidega ja kaardiga, hind 1 kr. 75 s., köites 2 kr. 25 s.

Washington oli mees, kes ei hoolinud ningisugustest raskustest, kes ka lootusetu ettevõtte viis võiduka lõpuni. Tema algas võitlust võimsa inglise maailmariigi vastu, tema juhtimisel võideti vabadus Ameerika Ühendriikidele, tema oli esimene president, kes pidi tugevaks tegeema uue vabariigi.

Michelangelo

Kirjutanud Romain Rolland. 199 lk., piltidega kriitpaberil, hind 2 kr., köites 2 kr. 50 s.

Kes tahab teada, mis on geenius, see lugegu seda maailma suurema kunstniku eluugu.

Beethoveni elu

Kirjutanud Romain Rolland. 125 lk., piltidega, hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.

Nagu Beethoveni muusika tõstab meeleolu ja põhjustab sügavaid elamusi, nii tema elulugu julgustab üle saama kõigist hädadest ja korda saatma elus seda, mida soovid korda saata.

Eesti Kirjanduse Seltsi Kirjastus, Tartu, Lai tän. 35

*Lugupeetud
kaubatarvitajad,
tähelepanu!*

Eeltulevaks kevadhooajaks

soovitan omast rikkalikust laost kohalejõudnud uutes värvides ja mustrites kodumaa, inglise ja teiste välismaa paremate vabrikute

Härrade

mantli-, ülikonna-, smokingi- ja püksiriiet

Daamide

ilmakuulsat Lindeneri velvetit ja pesusametit, kõige moodsamaid mantli-, kostüümi- ja kleidiriideid

Uued 1932. a. kevaduudised ja mustrid

Alatine uudiste juuretulek! — Hinnad ja valik võistluseta!

M. Jänese suuräri

Tartus, Kaubahoov 10-11-12 / Kõnetr. 5-91

Asutatud 1899. a.

TARTU VANEM, SUUREM JA TÄIELIKUM
PUDU-, MOE- JA TERASSAADUSTE-ÄRI

Asutatud 1885. aastal

B. GENSS & POJAD

TARTU, KÜÜNI TÄNAV 8 : TELEFON 5-17

Müük
suurel ja väikesel arvul

Soovitame omast rikkalikust laost kõrge-
väärtuslikke moe-, pudu- ja teraskaupu võistle-
mata odavate hindadega

Raadio

Raadio

on vastuvõtja asjatundjale!

Seibt on vastuvõtja ja muusikariist.
ei ole mitte igapäine lärmikarp, mis sageli
raadio aparadi nime kannab.

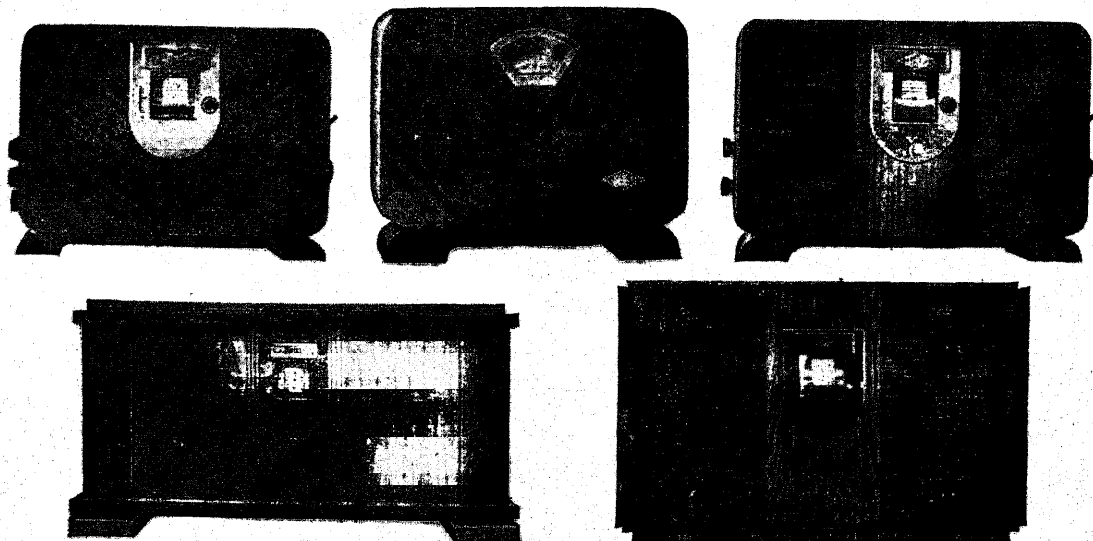
Seibt on kõige selektiivsem!
on kõige puhtama kõlaga!
on kõige tugevama ehitusega!

Seibt on kõige jõurikkama häälega!
on kõige loomulikuma häälega!
on kõige lihtsam käsitada, nii lihtne et seda lapski suudab!

Sellepärast eelistab asjatundja SEIBT raadiot.

SEIBT valmistab aparate igas suuruses ja hinnas.

SEIBT aparatidest leiab igaüks oma maitsele ja taskule vastava meelelahutuse.

SEIBT aparatide hinnad Kr. 90.— kuni Kr. 600.—.

Nõudke SEIBT aparatide demonstreerimist ja võrdlust teistega.

Dr. Georg Seibt Raadio, Berlin.

Esindaja A. S. Karl Lemberg, Viru 3, Tallinn.

OLION

KOLMAS AASTAKÄIK

N 3 (27)

M Ä R T S

1932

RAHVUS-
KAAPITUND

Hugo Krasing: Tõganene rahu on antud.

elle pääkse kaha läeb rahule õhuline lind
vaevu veel mäletab, et ta pesa polnud saäl,
aga sünni ta on juba unustand
Uksi jäänd ta lendab — hinges kibade and,
südames kumiseb luue krasa kellade hääl.
Kallal ta sirma jõuab, kuhu kõik end on kaotanud?

Üs maailma kolmusest pilvede raja
heidab omile sulile muinasjutu mõistliku lind,
nagu näitse käpi purustand Olga

vaiksel vaibub läbi udude kaja
jäädanalle rahule etsee näitene lind —
mõeldes, et otaspilvi lendama sümbind
korra ainas Eimuke küünalde und,
vajund liuledes üle kuharide kähemaja
nүүд näeb sadaval Önnemaa õitsevat lind.

TOIMETAJA JA VÄLJAANDJA GEORG NAELAPEA
TOIMETUS JA TALITUS
TARTUS, RIIA T. 64—3
TELEFON 5-42
AADRESS: OLION — TARTU

OLION

KEELELINE TOIMETAJA MAG. JOHANNES AAVIK
OLION ILMUB KORD KUUS
TELLIMISHIND: AASTAS 6 KROONI
POOLAASTAS 3 KR. 75 S.
ÜKSIKNUMBER 50 SENTI

Eduard Hubel, kirjanikunimega Mait Metsanurk

Mait Metsanurk

Töötu

Katkend

NELLY ärkas vara, kella nelja paiku. Ta katsus meenutada äsja nähtud und, et sellest hädad ennustada, aga kõik vajus kiiresti nagu tihedasse uttu. Oli mindud hulgakese mööda tolmust teed, joostud hirmunult kõrval, sest vastu kihutasid tuututades autod, pääl vaskkiivreis pritsimehed voolikutega. Neile järgnesid pritsid, redelid, pumbad... Kas see ei tähenda, et kusagilt tuleb juba abi ja tehakse lühike lõpp kogu sellele kriisile, hädale, viletsusele?

Nelly leidis isegi, et see ennustus on lapsik ja sundis ennast uuesti uinuma.

Kui ta siiski sääl ametikohas algusest pääle oleks teisiti käitunud! leidis ta enese kahjatsedes mõtisklemast. Kiiruse poolest ei võidud talle midagi ette heita: 350 sõna minutis — rohkem ei nõutagi. Aga kord leidis direktor ta registraatori laua nurgal jalgu kõlgutavat, pabeross suus... Ühel hilisemal joomingul tegi ta selle küll hääks ja direktor lubas kõigele kriipsu pääle tõmmata, aga vallanduse puhul eelistati vanemat preilit. Välimuse järele täielik krömmel, aga selle eest vourustega ehitud kui lilleke väljal! Pääleselle: vanemad toita!

Nelly tundis eneses kibedust tõusvat. Nagu minul ei oleks vanemaid! Au pärast küll tööjõulised — aga siis antagu neile tööd! Nagu mul ei oleks õde koolitada!

Nelly vintsles õde kõrval, nagu skorpionest puretud, kuni kell löi all korral kähku, väga kähku, nagu oleks hiljaks jäänud, kuus. Siis suikus ta, aga kuulis õde tõusmist, ema talitust köögis ja isa väljaminekut. Ta pingutas end magama, et mitte nii vara alata päeva, mis nagu piinaks oli töötule mõeldud lõpmatu pikaks.

Oli juba ammu valge, kui ta lõplikult virgus. „Eks sa tõuse üles, joo kohvi,“ lausus ema tuba koristades.

„Mis ma ta'st ikka joon,“ vastas Nelly pahuralt, käed vaheliti pää all. „Parem juba aegsasti nälgima õppida.“

„Eks see tule iseenesestki,“ ütles ema ohates. Kui õige olla õhtuni voodis, mõtles Nelly. Ehk läheb päev rutemini ja niikuinii ei ole sääl midagi teha! Ainult rahutus suurem.

Ta ulatas käe ja tõmbas pätsist ajalehe. Selle joonealune romaan oli tal õhtul pooleli jäänud. Kүүnega oli märk tehtud.

„Franzisk ulatas Graciale käe ja aitas ta autosse.“ See nõelas kui siug Nellyt. Ta viskas lehe põrandale. Need sääl sõidavad autos, kahtlemata kuhugi lõbutsema. Riidetatud on ta muidugi hästi, see Gracia, ei töö- ega rahamuresid! Ainult armulood ajaviiteks!

Nelly tõusis räpakalt, sulistas pisut veega, viskas hooletult hilpe ümber, jõi püstijalu tassil viljakohvi ja seisatas siis akna juures.

Väljas oli hall talve-ilm. Lumehelbeid lendles õhus. Nelly jälgis neist mõnd ja leidis imestusega, et nad ei langenud maha, maa poole, vaid tantsiskelid tõustes, vajudes, tiireldes ja hõljudes, siia- ja sinnapoole. Nii hulgub töötä inimene, mõtles Nelly, sihitumalt ja mõtetumalt.

Nigeriku saare latv õõtsus tuules, ühele oksale olid varblased kobarikku tõmbunud ja seletasid midagi eneste vahel.

„Isa läks puuhoovi vaatama, kas vahest ladumist või lõhkumist ei ole,“ kõneles ema köögi lävel ja nosis midagi. „Õhtupoole lähen Muhli sakste juure — lubasid pesu anda.“

„Et sa ka seda „sakste“ sõna ei mõista maha jätta!“ urises Nelly.

„Kuidas ma neid ikka pean nimetama! Ja eks nad ikka ole saksad — kaks teenijat ja üks pidu teise järele! Tütred käivad pallidel...“

„Kõik kahtlaselt teenitud rahadega — see tore elu!“

„Ah tütreke, kui aga oleks! Kui aga teda oleks!“

Vastasmaja pappkatusel kõnnib vesihall tuvi, pöörab väikeste nõksudega oma pääkest vasakule ja paremale, astub siis kärmesti edasi, peatub ja tõuseb lendu. Kaugele pole temalgi minna, teeb ühe tiiru majakese kohal ja lendab akna simsil teise tuvi kõrvale. Sääl laskub ta kõhuli ja jääb tukkuma.

Õues on nõör maja küljest saare tüve ümber tõmmatud. Nõöriil ripuvad voodivaibad, sinine, roheline ja kreekpunane, siidiga päalistatud. Tüdruk, valge rätik pää ümber, musta mantli krae ülal, taob neid vaipu halastamatult. Ju need majaloksid ikka nõnda palju sisse toovad, et proua võib tüdrukut pidada ja vaipu siidiga päalistada!

„Võiksid õde koduse kleidi ära paigata,“ manitseb ema.

„Eks ma ju või,“ ühmatas Nelly, aga mõtleb lohutamalt: sellest jätkub vaid veerandtunniks! Siis vahi jälle niisamuti!

Lollisti algasin oma priipõlve, mõtleb Nelly õde kleidi tooti õmmeldes. Oli häda poodides arveid õiendada ja viimseid rahad välja anda! Oli petlik lootus, et siis nad alles usaldavad ja võib pool aastat võtta võlgu puudrit, minki, sukki, pitse ja pesu. Aga näe, nuhkisid kusagilt välja, et vallandatud, ja keerasid kraani hoopis kinni! Mõnest poest veel sai vale abil, aga ei ole nagu õieti julgust valetada inimeste ees — loevad silmist ja häälekõlast, et asi pole õige; ja südametunnistus ka nagu ei luba — viimaks veel, ei tea, kuidas tasutakse kätte — ei saa kunagi enam kohta!

Rumalus oli ka see, et ei läinud aasta kolme eest mehele. Muidugi, see väike ametnik oli nässakas ja vihmane näoga, aga näe, võttis kellegi majaomaniku tütre ja tõusis hoolsuse tõttu. Tema kõrval oleks praegu võinud ära elada.

Aga siis oli suhteid vasakult ja paremalt, ei ühtki ööd olenguist vaba. Kui nüüd nädala kahe, kuu kohta veel ühe niisuguse õhtusöögi saaks!

Nelly riputas parandatud kleidi varna ja tõmbas tooli üsna akna alla.

Kuuri ette oli vilets setukas kasepuie koormaga ilmunud. Maamees hallis pikas kasukas, krae ülal, pikad valkjad vurrud härramatunud, seletas midagi peremehele. See oma lühikeses jopes, jämedad jalad säärspaais hargis, karaakulmüts pääs, kuulas, käed taskus. Siis hakkasid nad kahekesi koormalt jämedaid kasehalge kuuri pilduma. Hobuse-setukas, pruun karv tombus ja vanu-

ADAMSON-ERIC

ISA PORTREE
Luxemburgi muuseumis

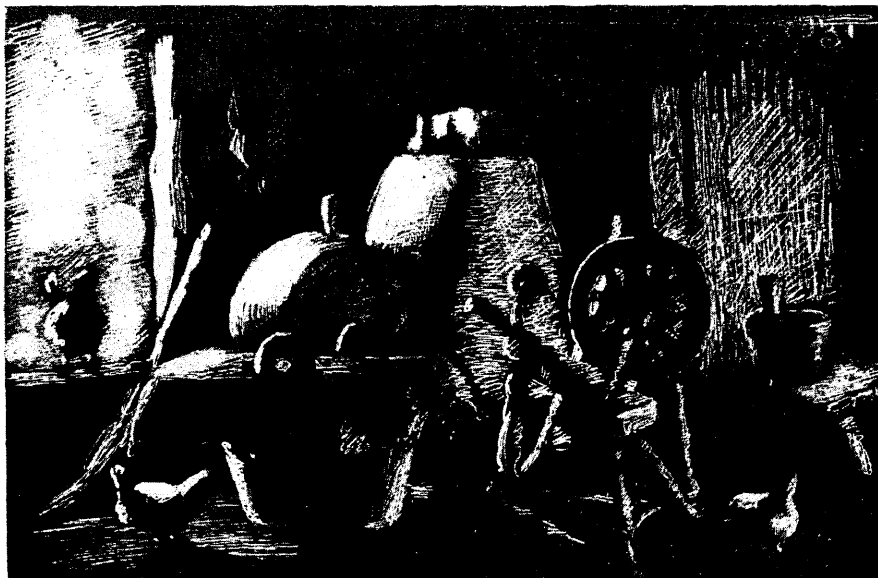
nud, seisis jõuetumalt, pää norus. Eemal plangu ääres pildus peremehe poeg kojamehe oma lumega. Esimene oli aasta-kümnene, rüssakas ja vahva; teine, kidur ja viltsake, paksult riietes, sall ümber kaela ja pää, seisis vastupanematult paigal, pööris vaid nägu kõrvale. Pere-mehe peatus puid pildumast ja naeris lõbusasti oma poja vahvust imetelles; kojamehe poeg hakkas viimaks nutma ja pöördus minekule. Suured lumekambad lendasid talle tagant vastu pääd.

Vaevalt maksab enne õhtut välja minna, mõtleb Nelly. Ja õhtulgi — kõnni uulitsal, jalad varsti kui jää,

iga meeshing silmitseb kahtlaselt ja katsub hinnata, kuidas temale sobiks. Lööbki mõni tuttav kalkard külge, siis selleks, et traaveldada külma käes ja lõõpida. Ei raatsi enam keegi õhtusöögile kutsuda... Kui kaua see küll nõnda peaks kestma? Keegi ütles: kaheksa aastat. Siis olen kolmekümne kolme. Niikaua tuleb nälgida, järjest nälgida! Ja ikka siit aknast välja vahtida!

Nüüd tuleb maja nurga tagant tõmpjalul maamees, suur kartulikott küürul, hallid hõlmad laiali. Ta kannab oma koorma alla keldrisse. Oh, see vastik kartul! Kolm korda päevas tuleb teda süüa, küll räimega, küll ilma!

AUG. PEERNA

TARES
Monogravüür

Ja räime niisama — küll soolatult, küll suitsetatult, küll pooltooreltilki. Räum on siin agulis truuiim seltsiline kõigile viletsaile ja vaestele. Ta tungib merest miljonitena agulisse ja leiab siin oma olemise mõtte. Kas meiesuguse olemasolul on niigi palju mõtet? Kas püüab meidki kord üks kalamees ja pistab meid kinni mõni kõrge olend sääl ülal?

„Mis sa'nd vahid sääl akna all, tee parem midagi,“ uriseb ema kurjuseta, nagu jutu jatkuks.

„Nagu seda tegemist nii hirmus palju,“ vastab Nelly tõrksalt, samuti kurjuseta. „Anna tööd, teen kaheksateist tundi päevas. Müüks enese pärisorjaks, kui keegi tahaks!“

Kui saaks Indiasse, mõtiskleb Nelly. Maharadžadel on praegugi veel hulk naisi. Kui saaks esiti orjatüdrukuski. Küllap isand varsti märkaks mu truudust ja hääd südant, võtaks oma kotta ja tõstaks esinaiseks!

Nelly vajus kujutlustesse „India hauasambast“. Parajasti kui Konrad Veidt talle käe õlale pani ja oma sügavate silmadega otse südamesse vaatas, kostis selja tagant ema hääl:

„Tule, hakka kartuleid koorima. Keedan räimede kõrvale.“

Nellyt läbib otse õuduse värin: Konrad Veidt, India hauasambas ja räimede kartulitega! Meeleheite kisa kostab tema hinge põhjast: Kas siin maailmas enam õiguse kübetki pole!

Ta pühib käega üle vasaku silma, kust tal pisar alati kergemini tuleb ja hakkab kartuleid koorima.

Nüüd on sõrmed jälle kaape-pargist kollased, mida kaua tuleb bensini või piirituse abil maha nühkida. Ei ole aga kumbagi kodus ja lõhna-õli natukest tuleb hoida.

Ema hakkab köögis surutud häälale laulu inisema:

„Oh võitlejad, et käige pääle,
Et käige talle jälge sees.“

Aga ta ei jõua kaugemale kui sõnadeni: „et käige“ — sääl kõrgel kohal katkeb tema hääl, ta hakkab uuesti madalamalt, aga vaikib varsti hoopis.

Kell kummutil käib juba ühe pääl. Õde tuleb varsti koolist, mõtleb Nelly. Tuleb üsna rõõmsalt, sest sääl omasuguste hulgas on ta unustanud koduse viletsuse ega mõista seda veel üldse küllalt traagiliselt võtta. Koduski oleks ta rõõmsama näoga, aga aimab, et see on sobi-

matu, suleb oma hinge ja võtab näole sünguse ning kannatuse ilme. Teisiti ei tea, kuidas õigem: kas lasta olla tal lapsik-rumalalt rõõmus või õpetada teda järjest vihkama seda elu, nagu ta on, ja aina ägama tema koorma all?

Kasu pole küll sest vihkamisestki ega jõua seda kuigi kaua. Varsti tuleb väsinud ükskõiksus, hall, ääretu, nagu lauspilvis taevas või udune ookean. Pilka seda või vihka, see ei peleta pilvi ega puhu ära udu.

Kibe kartulikaabe pritsib silmi ja neisse valgub pisar ilma kurbuse ja leinata.

„Mu silmad ei kannata kartulikoormist,“ ütleb ta emale. „Koori ise.“

„Nojaa — oled harjunud peent tööd tegema — kust ma sulle seda võtan!“

„Jäta sina ka oma urin!“

Nelly ütleb seda tüdinu tigidusega, aga mõistab isegi, et ema pole süüdi, ja lisab lepitavamalt: „Mis mul sest tööst, kui palka ei saa!“

Aga kellegi vastu tahaks kibedust puistata kui suretavat mürki! Kui ometi oleks see süüdlane teada, kui oleks ta käepärast, kui näeks teda palgest palgesse — kargaks talle kõrri, kriimustaks ta nägu, lööks ta pää lõhki vana mõlkis nõgise kastruliga, milles praegu on kooritud kartulid! Ja kui see vaenlane on vägevam, kui kastruliga talle lõplikku hoopis ei suuda anda, kui ta koguni ei tea, millega ängab, kas puuhaluga või kirvesilmaga — olgu! On lühike lõpp kõigil neil kannatusil siin maailmas!

Kus on see vaenlane, kes ta on? Mõned kõnelevad temast kui punasest kommunistist, teised kui neetud kapitalistist, kolmandad kui ülekohtusest süsteemist, neljandad kui rikkiläinud inimesest, kes on kaotanud usu Jumalasse ega käi kirikus.

Kirikusse võiks ju minna iga pühapäev, mõtleb Nelly. Ja Jumala uskumine — see ei maksa sentigi, seda võib ka. Aga sääl on ema: usub kõvasti ja lõhub truusti kirikus käia — ei midagi paremat!

Aga nii see edasi ei lähe, nii ei või see kauemini kesta! Tuleb leida see vaenlane, kes viletsuses süüdi, tuleb leida — ja siis! Oo, ärgu ta enam oodaku!

Keegi ütles kusagil: Me kõik oleme süüdi...

Kes küll seletaks need asjad!

Nelly hakkab hoolega küüsi poleerima.

Mait Metsanurk

Eduard Männik

Leitnant Tüün

SEE oli erutav ning meelikõitev päev mõnele kümnepoolele kadetile. Vabaduspäeva hommikul sadas värsket lund. Kogu linn oli rõõms, ere ja puhas. Kesklinna vanamoelised majad näisid otsekui uuesti ülevõõbatuina lumiste tänavate raamis. Kõikjal lehvis lippe ja lipukesi. Toompea näis kumarduvat alla linna kohale halli ning rõõmsa raugana.

Siis oli Vabadusplatsil paraad. Muusika, kaitseväge rütmiline marss, helendavad näod, taskurätid, paljude tütarlaste hiilgavad silmad. Kõik see näis erakorralisena neile paarikümnele noorele kadetile, kes ülen-dati leitnantideks.

Milline päev! Kõik keerles ruttu ja hajuvalt silmade eest; sada uut piasiasja haaras ning sütitas. Noored inimesed hõiskasid otsekui esimest korda vastu elule, sellele karmile, tuimale ning tighallile kasarmuelule, mis tõi nüüd ootamatult palju uut rõõmu.

Ja õhtu! Pidu, koosviibimine, tütarlaste valged kleidid, säravad silmad, kahepääd. Nagu noored rüütliid uhkeldasid vastsed leitnandid tuluuisis mündreis, kõlistasid kannuseid või jalutasid uhkelt ja isekalt nagu noored kuked. Milline imeline ilm! Kõik näis nagu uuestisündinud. Langes varjuna kasarmukooli argipäev, see väsimatu pukistus, mis oli kannud neid aasta-aastalt. Ja need vanad kolonelid, majorid, kaptenid polnud enam sugugi nõnda ühesilbilised ning kinnised nagu veel eile. Vana kolonel Uuska naeratas ning patsutas noorte poiste õlgu.

„Soo... soo... vaadake nüüd tütarlapsi, mu poisid. Vaadake, kuidas säravad nende silmad ja hilnevad kiharad! Oi poisid!... tantsige... tantsige ometi... näidake värsket ohvitseriverd.“

Veel eile taotses ta nende magusate sõnade asemel ütelda:

„Päh! Mis memmepojad teie olete? Nagu rida kahekiüruga kaameleid. Teis pole ainustki õiget ohvitseri... ainult kapraliveri voolab teil soonis... vedel, laisk kapraliveri...“

See meeolelu jätkus kogu päevaks. Noored inimesed särasid rõõmust, uhkeldasid uute riiete, õlakute, tärnikeste ning kannustega. Kogu päev hulkus neid linnas, hääris kohvikuis ning restoraanis noortele inimestele omase kärsitusega. Kõik näis nõnda ilus, hurmav, esmakordne. Tundus igavesti maetud ilmetu koolielu, kitsad ühiskorterid, askeldus, koolipoislik kartus.

Ses meeolelus sammus kolm noort ohvitseri veel hilja õhtul läbi tänavate. See oli vaba päev, piiramatu võimaluste ning seiklustega. Igaüks neist oli säilitanud viimse rahanatukese just tänaseks, kuid nüüd oli see vahelduvas juubelduses peaaegu tarvitamata.

Need kolm olid leitnandid Tüün, Kriis ja Paager, kõik kolm esimesis eluküpsuse aastais. Leitnant Tüün oli provintsist, villavabriku töölise poeg, kuna ta mõlemad kaaslasid olid võrsunud päälinna agulist, neist suurist barakitaolisist vabrikute ühiselamuist, kuhu nad täna ei mallanud minna oma säravate nööpide, mõõgarihmade ning ettepuhvitud univormiga.

Leitnant Paager oli pikk ja sale poiss, aasta kahekümne neljane. Tal kasvas juba tihe habe, mis tänaseks oli hoolikalt raseeritud; ta kehahoius, näos, peaaegu igas liigutuses peitus palju elumeest. Ta samm oli vedrutavalt uhke ja see, võib-olla ka ta küllalt imposantne kuju sundis paljusid naisi teda mitte üksnes silmitsema, vaid neid koguni pöörduma.

Nõnda nad läksid kolmekesi kesklinna tuledes all. Autod kihutasid kärmesti valgussilmadega; inimeste jutukõmin, naer, klaaside kõlin kuuldus iga vähese maa tagant.

„Prondiinis“ mängis muusika.

„Poisid!“ lausus leitnant Paager ülemeelselt. „astume sisse. Mõni klaas konjakit meie mundrile.“

Ta haaras Tüüni käerandme, teades, et vastupuiklemine võis tekkida ainult temalt, ning hetke pärast olid

kõik kolm „Prondiini“ avaras, peeglitega ülekülvatud ning elektrisärases saalis.

Nad istusid lauda, leides eest vasakul ning paremal kadetikooli sõpru.

„Proosit!“ hüüatati neile siit ja säält. „Oh-hoo! isegi meie noor junkur Tüün on eksinud siia.“

Naerdi laginal.

Paager tellis konjakit ning täitis klaasid. Ta naerates otse Tüünile silmi, otsekui tahtes küsida, „kas jooome?“ See naeratus hääris Tüüni. Võib-olla oli selles ivake pilget ja ülekohtu, võib-olla vihjas see naerataja suuremaile kõrtsikogemusile, ning Tüün jõi.

„Prondiin“ muutus elavaks ja jutukaks nagu tavaliselt enne keskööd. Noored leitnandid olid ülemeelsed, laulsid, heitsid nalja, pilkasid täna erakorralise tooni ning häälega. Need inimesed tundsid otsekui täna esimest korda endid inimestena. Seni oli neid ängistanud kasarm, Tondi distsipliin, sõdurielu sõnakuulelikkus. Nüüd oli aga otsatu palju värskeid hääli, žeste, kergelt ning hoolimatult loobiti mõttetavusi, otsekui näidates seda kõike, mis seni oli hoidunud varjule.

Muusika mängis läbi kõik hoopalad. Siis kisendasid taga nurgas kaks värsket leitnanti:

„Kaks grenadeeri!“

Siis valsid, marsid, fokstrotid; igaüks tahtis kuulda oma lemmikpala. Naerdi, mõirati vabalt ja lakkamatult, otse kohutava distsipliiniga, nagu poleks need inimesed kunagi kannud sõdurikuube.

Paager ja Kriis olid juba segunenud selle ülemeelsusega. Kaks pudelit konjakit! See oli suur päev, see joovastav peaaegu viinata. Paager kõndis mööda lokaali pika, vedrutava sammuga, kannused klirisesid, veidi põlgav ja üleolev grimass suunurgas. Ta tantsis ühe blondi preiliga, kes vajus otsekui nõrkedes ta tugevaile kätele.

Tüün istus tagasitõmbunud otse peegli all. Veidi kohises pääs, veri pulbitses, kuklas tundus raske väsimus. Peaaegu kogu aeg ei mõtelnud ta midagi, või vilksatas segase mälestusena tänane päev. Siis meenus see lill ja õnnesoov Agatelt.

Kui kell kaks kogu seltskond lahkus „Prondiinist“, oli leitnant Tüün peaaegu unustanud kogu õnnesoovi, lille ja tütarlapse. Ta oli joonud veel mõned klaasid. Nüüd värisesid põlved ning mitu korda pidi ta toetuma Paageri najale.

Viis, kuus, seitse, võib-olla kümme noort inimest seisis „Prondiini“ ees siledal, öisest lumest läikleval promenaadil ning aruteldi, kuhu minna.

„Kulgele!“ hüüdis keegi peenike mundrisse uppunud leitnant, „sää! on kaks tütarlast.“

„Päh!“ heitis Paager. „Kaks? Mis on kaks? Meie pole enam agulipoisid. Meile on tarvis igaühele tütarlaps... kuuled Tüün, igaühele!“

Ta raputas käsivarrele toetuvat Tüüni. See vastas joobnud naeruga. Kuid mingi instinkt, kartus ning kogematus sundis teda kohe virguma.

„Lähem kasarmusse,“ katsus ta lahti pääseda Paageri käest.

„Vait! Olen kolonel Uuska,“ jäljendas Paager täpselt vana hülgesarnase koloneli häält. „Te igavesed kaelkirjakud... kas on see mõni õppeasutus? Puha kapralid, kõigil kõhud ees nagu rasvariilid. Nüüd... komandeerin teist kaks Kulgele, sää! on brunetid... kolm lähevad patareisse ja kaks Väljale. Ümber pöörd! Käi-es marss! teie kahekiüruga kaamelid.“

Naerdi laginal. Kuid ka kohe hakati valguma laiali Paageri kava järgi.

„Ja meie,“ jatkas Paager endisel häälel, „ah olemegi kolmekesi, kolonel Uuska ja kaks noort kummipääd leitnanti Kriis ja Tüün... meie läheme Niilusele vaatepunkt. Autojuht!“

Tüün tegi veel mingi abitu rabeluse. Vastik ja taju-matu oli talle niisugune öine seiklus, miski värisemas, heitis kartust ja hirmu. Kuid Paager tõmbas ta autosse ning hüüdis:

AUG. PEERNA

KASSIDRESSUUR
Linool

„Lase käia! Aga teie noored vandersellid,“ pöördus veel kord kaugenevate seltsimeeste poole, „homme kell üheksa rapordile ühes juhtumuste kirjeldamisega. Hopp, autojuht!.. Niilusele!..“ — —

ENNE väeosasse teenistusse astumist tuli väike puhkus.

Leitnant Tüin oli peaaegu ainuke, kes sõitis emale provintsilinna, kuhu oli määratud ka ta edaspidine teenistuskoht. Hulga rõõmsate ja kujuteldavate mõtetega istus ta vaguniakna all ning vaatas välja. Ääretu lumine maastik, üksikud mustad pöösaste ning hekkide täpid nagu kükitavad mügerikud lumes. Kaugemal mõned talud, hooned, mõni aeglaselt tiirlev vesi, mõni sild ja jõelohk. Veidi ühetooniline ning üllatusteta näis rongiaknast kogu kodumaa lausik.

Ta rappus rõõmsa rammestusega rongi õõtsumises, vahtis mõnd vastasistuvat inimest või piidles jälle aknast välja lumelagendikele. Ükski püsivam mõte ei pingutanud ta meeli. Kuid ometi üle kõige, üle selle sõiduväsitavuse ning silme eest ruttu möödalibisevate maastikupiltide, laotus mingi rõõm ja kärsitus.

Peaaegu esmakordselt elus tundis end astununa välja poisikeslikust argusest, kogu selle noore inimese kohmakusest, mis sunnib end varjama ja paotama. Nüüd oli ta ootamatult julge, näitas end jaamades aknaesiseil, viiples julgesti tütarlastele ning naeratas häameelselt kõigile, otseku tundeks neid. See kallas teda veel kord üle uue meeleolu küllusega.

Ühes jaamas ostis ta mõned ajalehed ja raamatud. Kuid ta viitsis neid ainult sirvida, suutmata tungida praeguses meeleolus tühipaljaisse sõnaridadesse. Kõik oli ju ometi nõnda esmakordne! Kogu elu ootas teda, kogu rõõmus, tukslev elu, mille võimsast pulseerimisest ta seni oli tunnud ainult nõrku värinaid.

Ja siis keset neid mitmekesiseid pisimeeleolusid rebis järsku mälestus tollest ööst Niilusel. Kogu päeva oli see teda piinanud, jälgides igat mõttekäiku. Vastikus ja enese alahindamine loomataoliseks muutis mõruks sapiks iga mälestuse. Nüüd, ta vahtides vaguniaknast mööduvaid telefonitulpes, kargas see taas mõtteisse nagu litsutud mingist vedrust.

Toddy või midagi säärast oli tolle veidi tüseda, veidi

vananenud ja veidi labase tüdruku nimi. Rinnad, paljad käsivarred, jöhker professionaalne pilk jälgis otsekui veel praegugi leitnant Tüüni vaguniakna peegelduses. Tiheadad mustad juuksed, tömp nina, pehmed põsed otsekui kargasid uute mälestustena aknaklaasi vahelduvaist varjudest. Veel praegugi tundis leitnant Tüün tolle voodi õlekoti haisu, linade magatud niiskust ning naise pehmet palavlikult vedelat liha.

Järsku kaksas leitnant Tüün end lahti neist mõttest. Ta tundis end uuesti kannatavat seda kõike jälgides; mingi sopane ja ebapuhas tunne rõhus otse füüsilise valuna. See piinas kogu aeg, lakkamata ka siis, kui ta käis mitmes vahejaamas maas, et lihtsalt jalutada külmal perroonil.

Ta ei küsitelnud ega teinud enam enesele etteheiteid nagu tol hommikul pärast Niilust, vaid nüüd värises see rõve saast ja hinges mingi sinna litsunud osakesena. Mõnikord muutus see otse talumatuks, siis vaibudes jälle vähemaks, kadudes mõneks ajaks, et taas karata meele otsekui mürgine kild. Neil hetkil tundis leitnant Tüün kuidagi vaistlikult, et ta maksab kord kallilt selle elu nurjatuma hetke eest.

Nüüd kulus jälle pikkamisi see mälestus vaguniaknast möödaviiksavatavate tuttavate kohtade ees. Mõned metsasakid tõttasid otsekui rongile vastu, kaareldes üle lumiste väljade; siis lõikas neid jälle kaugeiks kaarsild, mil rong plõgises otsekui vastu traatvõrestikku tormates. Vasakult vaguniaknast paistis eemalt suvise väljasõidukoha „Puhkuse“ terav katus, selle ees otse lumisesse rabastikku tiirlev jõgi, kõik need väikesed maastikupildid, mis olid Tüünile juba minevikust tuttavad.

Kui rong viimaks peatus jaamas ja leitnant Tüün astus perroonile, katkestas teda veidi ootav pakitsus. Kas ootab Agate jaamas? Tüüni silmad vilasid üle inim-murru, kes jooksid vaguniukselt vaguniuksele, oodates tuttavaid või püüdes pääseda pakikestega paremaile istekohtadele. Siis... siis nägi ta käigu lähedal rohelist kuppimüsi ja kaht naeratlevat silma, mis mõõtlesid ta uut välimust. Nad liibusid uksest väljudes teineteise vastu, hoides käsi pihus. Rahvamurd mugis neid, tõukles teineteise otsa nagu tühje kaubapakke või kiilul kohvrите vahele otsekui pagasilattu.

Pääsnud minema inimeste askeldavast rutust, leidis leitnant Tüün tüdruku silmis mingi uhksüädeme. Näis, otsekui rõõmustleks ta mehe uuest sinelist, läikivaist nööpidest, õlakute ja mõõgarihma varjundeist, mis andsid Tüünile koguni uue ning erandliku kuju.

Nad sammusid mööda puiesteed alla linna poole. Noore ja rõõmsa paarina astusid julgelt, tervelt ning lootvalt. Tüdruk ulatus mehele otse kõrvalestadeni. Igakord kui Tüün ütles midagi, pidi ta veidi kumarduma tüdruku poole alla.

All puieste nurgal tahtis Tüün istuda voorimehele. „Läheme pigem jala,“ ütles tüdruk, „see tuletab mulle meele meie vanu jalutuskaike. Sa mäletad veel?“

Tüün noogutas päaga.

Oo, ta mäletas peaaegu viimse piasiasjani, üksikute kõnelusteni. See kõik oli sada või tuhat korda uuesti kohisenud läbi ta mälestuste kasarmuelu hallis ühetoonilisuses. Mõnikord olid nad muutunud otse painavaiks kiusatusiks, mürgitades päevadeks kogu kasarmu suletud elu.

Ent nüüd ometi oli see kõik mälestusis. Ta kõndis jälle Agatega läbi nende tuttavate tänavate, puiesteede, nad rääkisid teineteisele väikesi lookesi, lobisesid kõigest sellest, mis oli sündinud nende eemalolles.

Ühele pingile all pargis istusid nad hetkeks.

Siis meenus Tüünile keset tütarlapse kõnelusi, et nad kunagi varem olid istunud samal pingil. Ta kobas hämaruses sõrmedega neid kahte tähte, mis ta oli lõiganud tookord puusse. Nad naersid, leides lõiked ülevärvituina ning kulunuina.

„Ma uendan,“ ütles järsku leitnant Tüün.

Ta võttis taskust noa ning hakkas sellega lõikama armidelt paakunud värvikesta. —

SEE suur telliskivi kasarm võttis leitnant Tüüni hoopis teisemalt vastu kui Tondi madalad puulogud. Ta tundis hoopis midagi uut läbiminekul hämaraist kompa-

niirumest. Nüüd oli ta inimene, nüüd mõjus nagu elektrilöök neisse õppelaudade, sängide, nagide varju pugunud kogudesse ta lähedalolek. Just samade tunnete, kartuse ning distsipliiniga oli ta ise alanud Tondi kasarmuis.

See üleolek jätkus sageli kodussegi, kuhu ta ilmus vahetevahel nagu autoriteedi päalesurumiseks kõigile neile pesunaistele, töölistele ning väikestele ametnikele, kes teda kunagi olid näinud jooksvat ja kekslevat paljajalu.

Nüüd, pärast naasu aastate järele, võõristas teda see lapsepõlve-miljöö. Kogu toas tundus alatasa pet-rooleumi, rasva, kuivatatud pesu ning jätiste lõhna. Ta vaatles mõnikord ema askeldusi söögi keetmisel, ta üleskääritud kõhnu, koltunud nahaga kaetud käsi, juustes hilpnevat pääd, ta krobelisi vanu põsenukke. See nagu tekitas põlguse kogu selle madala ruumi ning elanike vastu.

Nüüd tajus ta suurima vastikusega isa elupõlist harjumust — loputada jalgu pesuvees. Ta tuli määrinuna, keha külge kleepunud karvatortidega, higine, nõgine ja õline villavabrikust. Ta hambad, käed, kogu pikk kõhn keha lõhnas villavabrikuile omaseist pargitud naha ning õli haisudest. Säangi ees kiskus ta seljast musta tööpluusi nagu kooriku, jäädes määratud kopsudega ahmima toa veidi puhtamat õhku. Siis avas ta tanksaad, lükkas need varvaste otsast põrandale ja hakkas südikalt üles koorima püksisääri. Tulid nähtavale virilad, kõverdunud varvaste ning sooneliste kiududega jalad. Veidi viivitades pistis need valmis pandud pesukaussi sooja vette. Sääl liigutas neid edas-tagasi nagu mõlu, mängis varvastega, hõõrus, krutsistas, kuna leitnant-poeg istus veidi eemal, ärritatud vastikusetundest ning jälkusest.

See kõik tülgestas teda nüüd, kasarmuis omandatud puhtusearmastuse ning distsipliini tõttu. Nõnda jäid ikka harvemaks koduskäigud, ja nagu seks, et otsida vaba aja mahutamist, sagesid kohtamised Agatega. Talle tundus abielu väljapääsuna kodusest pahklevast õhust.

Aastate eemalolek kodust, kasarmumiljöö, distsipliin, kord, puhtus, muutis nüüd vastikuks koduse lehkava ning umbse pesa. Ta tundis end rahuldatusena siit eemal olles, ja et jäädavalt hüljata seda ümbrust, näis otstarbekohase põhjendusena abielu.

Kord rääkis ta sellest emale.

„Õnnistan sind, poeg, tee nõnda nagu sul parem,“ vastas ema ning kallistas poega.

Kuid südames tundis leitnant Tüün end alatuna. Kuid ta ei saanud siiski lahti mõttest — lahkuda kodust, otsida paremat, avaramat ning õhukamat ümbrust. Ja see näis saavutatuna oma koduga. Agate rippus ta südames mingi õrna udemena, selle esimese kättejuhtuva armastusena, mis võrdluste puudusel ei lase kujutellagi suuremat õnne.

Kujunes nõnda, et tüdruk pärast õppuste lõppsi-naali juba ootas mäeveerul lumiste kastanite all. See oli romantiline ja ilus. Ta oskas oodata meeldivas poosis, pää veidi tõmmatud kotikkrae varju, silmaripsmed ja juuksed külmil talvepäivil härmatisest valged. Leitnant Tüünile meeldisid juba kaugelt ta külmetavate jalgade klõpsatused, mille puhul avanesid veidi palitu alt ta valgusikalised sihvakad säared.

Nad läksid siis seltsis kinno või viibisid kohvikus, sarneldes ilmselt neile paljudele noortele armunud inimestele, kes otsivad teineteise lähedust. Tüdruku pehme hää, naeratus, silmade särav vilksatus või mõni teine esilekerkiv nähtus otsekui vabastas leitnant Tüüni paevasest väsitavast tööst. Kogu päeva jännates Peipsi, Petserimaa või agulikolgate tuimade inimestega, näis talle Agate äärmiselt pehmene ning sallivana.

See kõik tõi paratamatu ühenduse ning vastu kevadet abiellusid nad. Esimesed abielupäevad meenusid veel leitnant Tüünile ühe juba ammu-ununenud mälestuse. Nagu kuskilt varjatuimast sopist kerkis jätk mälestuspeegeldus Niiluselt. Ent tol korral oli leitnant Tüün siiski tulvil õnnest, uuest kodust, kõigest sellest, mis haarab noori inimesi esimesil abielupäivil nagu saunaleil ja vaevalt suutis ta sellele kummitusena järgivale mälestusele anda mingit tähendust.

Järgneb

Günther Reindorff

Kaasaegse idealisti elust ja loomingust

Günther Reindorff — vähetuntud nimi meie kunsti-loomingus, kuid ometigi küllalt arvestatav meie kunstnikuperes.

Midagi eritist, omapärast oreoolub selle kunstniku kuju ümber. Viimane muutub eriti valendavaks, kui õpite tundma lähemalt selle elu ja loomingulisi usutunnistusi.

Günther Reindorff on sündinud Peterburis 1889. aastal. Kaheksa-aastasena, vanemate olles siirdunud Tallinna, tutvub ta esimest korda oma õige kodumaaga. Ta käib Tallinna reaalkoolis kuni viienda klassini. Siis a. 1906 asub Peterburi parun Stieglitzi kunstikooli. Töötab siin maalingu ja ofordi alal prof. Panovi ja dekoratsiooni klassis Lambini juhatusel. Lõpetab parun Stieglitzi kunstikooli aastal 1914, olnud saavutanud ühtlasi välismaa stipendiumi. Ta sõidab Pariisi a. 1914. Ja juba juulis algab maailmasõda. Siin — variseb jalge alt senine tee.

Günther Reindorff esindab kunstniku-kuju, kes väljudes koolist ja asudes tegema esimesi iseseisvaid samme kunstiteel — saatuse käel pillutakse aastaid suursündmuste keerises, ilma leidmata hetke hingetõmbamiseks.

1

Pariis sõjastub, kuna sakslased on alanud vihast ja verist rünnakut Prantsusmaale. Pariisis olukord nüüd muutub üle öö hoopis, ilma et ta oleks jõudnud sääl kohaneda. Ta ei leia siin töötamisvõimalusi — stipendiaadinagi! Pilgatakse päalegi, et miks ta pole liinil? Sakslased aga lähenevad kiirmarsil Pariisi päale. Reindorff lahkuib siis, põgeneb Hispaaniasse, baskide juure. Ja ka siin võimaldub peatuda vaid 40 päeva! Aga need päevad on ometigi ilusaimad kunstniku elus: lõunamaa ilu, suurepärase maastike väljavaated, koloriidirikkus. Peterburist saabub siia käsk: reisida tagasi, — ühes reisirahaga. Sõit tagasi: üle Londoni, põhjamere, Bergeni, Stokholmi — Peterburi. Õnneks või õnnetuseks — ta pääseb sõjaväeteenistusest. Kõikjal oletati, et sõda kestab vaid mõned kuud. Reindorff komandeeriti kooli poolt riigitrükikotta. Kuid sõda ei lõpe. Reindorff jääb aastaks trükikotta. Ja see on ta kui kunstniku elu süngemaks ajajärguks, mis kestab viis pikka aastat. Riigitrükikojas spetsialiseerub ta markide ja rahade valmistamisele, ja lõpuks ta kavandeid kasutatigi siin. Vabadel tundidel ta püüab siiski veel maalida. Maalib loodust, kuna kunagi pole tunnud huvi inimese vastu, kuigi olnud koolis aktiivne üks tugevamaid klassis.

Enamlaste revolutsioon ei päästa teda trükikojast. Vastupidiselt, veel kindlamini needib kunstniku mehha-

niseerunud töö alale. Riigitrükikoda evakueeritakse Moskvasse. Ja sunniviisiliselt Reindorff peab minema kaasa.

Siitpäale kujunes olek trükikojas eriti moraalselt raskeks. Näiteks nõuti Reindorffilt kui küpsemalt trükikojas graafikult eesti tempelmarkide valmistamist valepasside jaoks. Nõuet tuli täita — juhataja kiritegelikkust oma kodumaa vastu. Kuid Reindorff riskeerib oma eluga.

Nälg, puudused, surve... nii tuli elada Moskvas.

Kui a. 1920 loodi opteerimiskomisjon Moskvas, oli Reindorff üks esimesi, kes tuli siia, et pääseda selle kaudu kodumaale. Aga alles augustis ta pääseb Moskvas, sõites Tallinna, kus on elanud seniseni.

2

Siit algab G. Reindorffi elu kolmas ajajärk: ta kutustakse, kodumaale jõudes, a. 1920 oktoobris Kunsttööstuskooli, alul joonistusõpetajaks, siis paralleelselt graafika-klassi juhatajaks, mis hiljem arenes graafika ateljeeks ning mille juhataja ta on praegu. Ka kutustatakse ta riigitrükikotta konsultandiks graafilise ala üle.

Võime kujutella, millisena ta jõuab kodumaale, tema, kes lapsepõlve oli veetnud kõigiti muretult ja samuti muretult oma kunstiõpilasaja Peterburis.

Läbikurnatuna, kunstiideaalides kõigutatuna, leiab ta uuesti kindla maa jalge all. Aga seda vaid väliselt. Sest kuhjub uusi raskusi.

Kubo-futurism on võidukäigul. Reindorff — fanaatilise idealistina, tundelüürikuna oma struktuurilt leiab end vastolus uue, tänapäevase kunstimeelsusega.

Reindorff otsib, filosofoerib, katsetab. Suviti matkab. Kogu kodumaa on ta reisinud läbi. Aastal 1927 ta sõidab Viini riigitrükikojas asjus. Ta sõidab siit edasi Itaaliasse — ja leiab uut kunsti-tõde, mida seesmiselt vajab. Siis töötab, kuid ei esine kunstinäitusil. Ta ootab oma päeva. Ta usub selle lähenemist.

Kuid argipäev... leivateenistus... tellimused... askelduki EKKKÜ:s, kus olnud juhatusliikmeks, — need küllalt söövad aja, pidurdavad. Lisaks isiklik elu, perekondlikud mured, kohustused... Üle kõige aga — selle ootus, mis peab tulema.

3

Günther Reindorff nägi oma esimesi kunstiideaale varases nooruses vene maalikunstnike-realistide Rõlovi ja Levitani loomingus. Parun Stieglitzi kunstikoolis ta õppis prof. Panovi ja Lambini juhatusel. Neist lähtub seega Reindorffi kunstnikuks küpsemine. Oma andelt ja loomult on Günther Reindorff suur lüürik, idealist — ja ka seesmiselt veendumiselt otse usuliselt fanaatik.

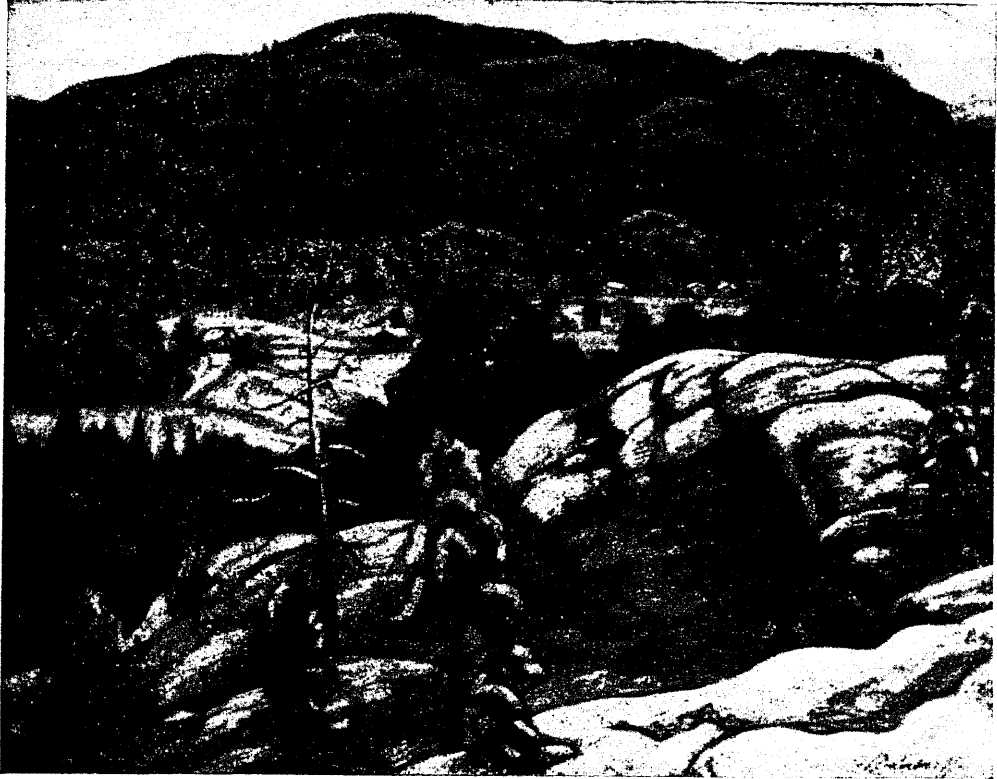
Maastik — see on ta loomingu aineks, see ainuüksi valdab teda. Olles omandanud kutsetehnika graafikuna, algab Reindorff maastike-maalimist realistina.

Ent olles kunstikoolis avaldab ta juba joonistusi ning graafikat ajakirjus: *Nivas*, *Novoe Vremja prilõženijas*, *Suvarini väljaandis* jne.

Enne maailmasõda ta külastab kolm korda Soomet, selle skäare — ja on neid palju joonistanud. Ka maalib ning skitseeris ta Pariisis ja Hispaanias maailmasõja alul kohalikke vaateid, maastikke: Peterburis ja Moskvas keset nälg ja rahva mässutsemisi lüürilisi loodusepilte...

Ta selline eneseteostus kestab ka kodumaal alates aastast 1920. Ühelt poolt — ta täidab mitmesuguseid graafilisi tellimusi: meie liikvel olevad rahad on temalt. Ta valmistab exlibriseid — ja eriti palju auaadresse: nelja-viekkümne ümber, nende seas Tallinna linnavalitsuse poolt annetusena Rootsi kuningale, president Hooverile jne. jne. Lisaks raamatukaasi. Neist olgu märgitud „Taie“, „EKKKÜ viis aastat“, „Kunstimuseumi aasta-raamat I“, „August Jansen“, monograafia jne. Kõnelemata igasuguseist plakaatidest. EKKKÜ liikmena on ta esinenud selle varemäl näitustel joonistustega. Ka on ta võtnud osa „Arsi“ esimesest näitusest.

Sellist graafilist tegevust ei tule alahinnata, kuigi osaliselt see kuulub rakendus kunsti alale. Siin on G. Reindorffil tunnustusväärne ja võrdlemisi auline koht.

GÜNTHER REINDORFF

KÖRGESAAR
Pastell

GÜNTHER REINDORFF

JOONISTUS

Milvy Laid

Tallinna-Varssavi-Praha-Berliin-Viin-
Budapest-Varssavi-Tallinna

1

KUI olin vagunis leidnud oma koha, tulin uuesti perroonile, millelt hilissügisene tuul keerutas liiva kõrgele üle kätartsevate tänavate. Ülal mustendasid Toompea rasked müürid ning nende kohale oli kerkinud linna kuma ähmase valgusena.

Kusagil kaugel-kaugel huilgas vedur. Ma vaatasin eemale, kus sirasid signaal-laternad mitnevärvilise ilutulestikuna. Sinine... leegitsev punane... ja roheline... — Kas ma ei peaks juba minema vagunisse? Nüüd sõidame ju lääne, sõidame nende kirendavate tuledede poole! Sää! on elu; on kunstilist kõrgust nii kristallilist ja sügavat, nagu too sinine... Ja vaimustust, nii leegitsevat, nagu too punane sää!

2

VARSSAVI. — Mida siit asjatult otsisin, oli teater. Ei ooperit ega operetti! Kõik likvideerunud raskete aegade tõttu.

Kohates Tallinna publikule hästi tuttavat Elna Gi-stedt'i, sain talt tublisti tõelda, miks ma polnud talle varemalt kirjutanud, et kavatsen peatuda ka siin. Muidugi poleks ma teda siis siin kohanudki. Ja oleks jäänud nägemata ka too varieteeline revüü, milles ta tantsis rumbat.

Ma oleksin pidanud tulema siia aastaid tagasi...

3

SELLEST lühikesest ajast, mis veetsin Prahas, jäi mulle kõige enam meele etendus ooperis ja kalliskivid, mida nägin muuseumis. Hästi täielikult oli esitatud osakond, kus piltlikult näha, kuidas leitakse mägedest kalliskive. See, et nad on nii peidetud, nagu kõik muudki väärtused siin maailmas, annabki neile nende võlu.

4

ESIMESEKS kestvamaks peatuskohaks kujunes mul Berliin. Suurtes keskustes nähtavasti ei vaibu elu nii kergesti. Kuigi siin mõned aastad tagasi olnud hoopis suurem möll, tundus nüüdki minule, äsja Tallinnast saabunule, otsegu oleksin tulnud maalt linna.

Ma ei lasknud mööda peaaegu ühtki õhtut, ilma et oleksin viibinud kuskil teatris.

Esimesel õhtul nägin operetti „*Dubarry*“ *Admirals Palast*'is. Nägin siin Gitta Alpar'it, keda kohalik arvustus ei jõua küllalt kiita. Tõesti, ta on niisama hää lüürilisis kui dramaatilisis momendes. Aga otse võrratu on ta tihe kontakt publikuga. See ei läinud mul meelest,

Järg lk-lt 80

Aga mitte see pole see, mis seesmiselt kannab kunstnikku.

Maaling, hingestatud, elamusest läbituntud, seesmiselt nähtud maaling on see, mida Reindorff taotleb.

Ja ta maalib kogu aeg, kuigi seni pole veel esitanud avalikkusele seda, mida tootnud. Tal on vürnad igasuguseid skitse, ent neile pole ligipääsu seni veel võimaldatud. Paralleelselt maalinguga ta toodab oforte, joonistusi, mis jällegi laiemale hulgalole on jäänud nägematuiks.

4

Günther Reindorff on suur idealist. Ta nõudlikud kunstitööd pidurdavad teda. G. Reindorff on taotelnud absoluutse kunsti ilu. Mis talle usaldati, seda on ta täitnud. Ta on samal ajal ka viiuldaja.

Teda on paelunud filosoofilised ja usulised probleemid.

kui järgmisel õhtul *Grolloperis* (1001 öö) pooltühjas saalis elasin läbi väikese pettumuse.

Nägin ka P. Abrahami *Havai lille*, mida võib võrrelda ta *Viktooria* ja ta *husaariga* ning mida *Estonia* kavatses võtta repertuaari juba enne mu lahkumist kodumaalt. Unustamatuks jäi sää! Rosi Barszony, kes võiks olla eeskujuks kõigile subrettidele, keda ma seni olen näinud.

Reast etendusist ja nende osalisist ma ei hakkaks kõnelema. Nägin palju, mis polnud halb, ent unustamisest mul poleks kahju. Aga Fritz Massary! Mäng!... Tualetid!... Ma ei kohanud ka hiljem kedagi, kelle näitlejaline ehtsus ja maitsekus oleks kõrvutatav Massary omaga. Milline detailide peenus mängus!

Nägin kaht Reinhardt'i lavastust Berliinis. Kes pääle Reinhardt'i suudaks tuua esile midagi nii grandioosselt ja siiski nii, et ei lähe kaduma ükski vähegi kasutatav detailike?! Eriti kui kasutatavad on lavatehnilised võimalused. Nii jättis *Grosses Schauspielhaus*'is etendatava *Hoffmanni lugude* lavastus mulle niisugused muljed, mis ei tuhmunud paljude, paljude aastate kestes. Kogu lava näis sulatatuna üheks homogeenseks ja mõjuvaks tervikuks. Oli nii kaasakiskuvaid stseene (näit. Veneetsia stseen), et näitlemine ka mulle kui lavainimesele tundus reaalse tõelikkusena. Hiljem *Kurfürstendamm-teatris* nähtud *Ilus Helena* ei pääsnud küllalt mõjule osalt just eelneva mulje tugevuse tõttu.

Kahju, et ma Berliini-ooperis ei näinud ooperit, vaid operetti *Mustlasparun*, mis oli tõesti häa.

Mul ei tulnud kunagi mõttesse katsuda võrrelda Berliini teatrite taset meie, näit. *Estonia*, omaga, — muidugi kujutelma kaudu. Ometi kord, nähes *Linnukauplejat*, tuli meele Alfred Sällik. Võib-olla petab mind mälu? Aga mulle tundus, nagu oleks A. Sällik sää! kunagi palju, palju paremini mänginud ja laulnud, kui nüüd see kuulus kammerlaulja Karl Jöken siin Berliinis.

5

ÜHEL päeval sattusin vaatama riiklikku muuseumi. Vaatamisväärsus! Siin on tõelikkuses üles ehitatud tükikene vana Egiptust, Assüüriat, Babilooniat ja muid maailmu, mis vajaksid palju, palju lehekülgi selle kirjeldamiseks.

*

Hilisõhtuti, pärast teatrietenduste lõppu hakkab kihama Berliin. Rahvas valgub siis tänavale ja lokaalidesse, milledest kumbadestki pole puudu. Kohvikud on puupüsti inimesi täis.

See on ju küll üldine, et üsna palju seda, mis mujal loetakse ebamoraalseks, peetakse Berliinis üsna loomulikuks.

Ma ei hakka rääkima tavalisist berliinlannadest, kes ei tunne suuremat lohutust päale juhuslike tutvuste, ega Berliini meestest, kellede läikivale silmle kingitud pilk võetakse lubadusena kõigeks võimalikuks.

Revolutsioonide, sõdade aeg on olnud kunstnikule üheks suureks kannatuseks.

Rännakud ja otsene tutvus võõrmaiste kunstiliste suursaavutustega on muudkui veennud teda ta kunstilises usus: kunst on ilmutus; tunne, elamus peab käima ees; toode peab nähtama seesmiselt; vorm tuleb juure abinõuna, kaasaskäiva sümbolina.

Üle kõige tuleb rõhutada endale truuks jäämist...

Midagi teislaadset, sää!poolset tuikab G. Reindorffi tõdede-otsimuste maailmas. See on järsult vastolus oleviku, silmapilgu kunstilise üldmeelsusega. Aga ka Günther Reindorff isikuna on seda: on alal hoidnud oma noorusliku entusiasmi, jäänud idealistiks keset oleviku täielist proosat.

Ta elab homsele kogu oma südame ja meeltega. Ta ootab homselt paremat ja suuremat. Sest ta on üks homse päeva kuulutajaid.

J. Pert

Siiski ma räägiksin kellestki Karl J-st, ühest tuntud kammerlauljast. Mul oli tarvis mingeid noote, millele saamiseks ma pidin ta otsima üles teatri garderoobist. Ma ei taha, et arvaksite, et katsuksin sellega iseloomustada kogu Berliini näitlejaskonda, kui selle J. kohta ütlesin kõik, mida võime kujutella ülimaks ebaviisakuseks.

Oli nagu mingi ähmane kujutlus, et suurlinna intellegendis — lugesin siia hulka Karl J-d — peaks siiski olema erinev massi paabellikusest. Nüüd, selle J-i tõttu seda kujutlust vapustati õige tugevasti. Mulle tuli kohe meele tükikene riiklikku muuseumi, see, mis kujutas vana Babülooni. Jah, aeg on uus, aga inimene on jäänud samaks. On jäänud samaks kired, mis valitsesid tuhandete aastate eest, ja endiselt tõusude ja mõõnadega liigub elu ning kultuur. Ja jäävad kord varemend neist linnadest, mis kunagi olid kultuuri keskuseks ning loojaiks, nagu jäid varemend vanast Paabelist, millest säilib tükikene restauratsiooni säälse riiklikus muuseumis. Kui masside ülimaks lõbuks muutub jazz ja ta juhuslikke suhteid hindab kaunimaiks ja kindlamaiks — milleks talle siis vaja niisuguseid häid teatreid, nagu leidub Berliinis, ja nii võrratuid aedu kui Sanssoucis, Potsdamis, kuhu tegin väljasõidu?

Loodan, et hääd teatrid jäävad kauaks Berliini ja et ta kultuuri keskusena elab üle veel suurt tõusuaega.

Ent usun siiski, et meie karmil põhjamaal on palju enam põhjust olla tulevikumaa. Maa, kust imbub uut värskest vanale, juba üle kulminatsiooni jõudnud kultuurile, või sootuks midagi valdavamatki.

6

OLI parajasti saabunud õhtu, kui jõudsin Viini. Tänavlaternate tuled peegeldusid märgadel asfaltteedel ja tibas peent, külma põhjamaist sügist meeletuletavat vihma. Vastavalt sellele kujunes mu meeleolu.

Teatreid külastasin siin sama innuga kui Berliinis. Silmapaistvamaist ja kunstipärasemaist tüüpe loovast näitlejaist nimetaksin Paula Wessely't (Roulette) ja Leopoldine Constantin'i (Peegel). Ka jäi mulle meele Zilahy *Ilus* on maailm esietenduselt, mida juhatas autor (Lehár) isiklikult. Siiski, Hubert Maryschka ei vaimustanud mind pooltki nii, kui säälseid inimesi.

Siin, nagu Berliiniski, kasutatakse kõigi teatrite repertuaaris vanu asju otse silmapaistvalt. Kõik need — *Ilus Helena*, *Dubarry*, *1001 öö*, *Hoffmanni lood*, *Linnukaupleja*, *Casparone* ja palju teisi ei ole ju enam mingiks uudiseks. Aga see on paratamatu lihtselt seepärast, et uut repertuaari pole sisenenud juure kuigi hoogsalt. Nüüd küll on oodata nii mõndagi, sest lavakirjanikud ja komponistid on asunud kõvasti tööle. Muu seas on ka kõikjal armastatud Emmerich Kálmán'il käsil uus operett — *Kuradi ratsanik* (Der Teufelsreiter), millest loodame leida samasugust viisirikust ja sädelevust, nagu ta varemais teoseis, kui see kunagi jõuab meie kodumaale.

*

Elul ja liikumisel pole Viinis seda elevust kui Berliinis. Siin on loobutud suurlinnalisele omast kombest minna pärast etendust mujale kui koju. Kohvikud on pooltühjad nagu öised tänavadki. Rohkem publikut leidub vaid varietees, kus kuulus Lily Gyenes oma naismustlasorkestriga võib kuulajate südameid ja meeleolu.

Ent aeg möödus, ja ühel ilusal päikesepaistelisel ja kargel hommikul istusin omnibussi, mis viis mind kaugele kuuetunnilisele sõidule laudsiledal maanteel.

7

JOI, Budapest! Joi, Ungari, mustlasviiside kodumaa! Nende viiside, mis paiskavad hinge leegitsevasse tulle otsegu kuiva peeru.

Huvitav, üteldakse, et väga paljudes näitlejais Viinis, Berliinis, nii laval kui filmis, kes kuidagi paistavad silma ja saavutavad publiku lugupidamise, voolab tilgakene ungari verd. Tõesti võib-olla pole see jutt tuu-

lest võetud; vähemalt mulle näib nii. Näiteks on ungari päritoluga Gitta Alpar, Barszony, Zilahy ja paljud teised.

Nägin Budapestis palju huvitavaid etendusi, muide ka üht ungari algupärast koomilist operit, mis meeldis. Väga nimetamisväärset mängisid Bathy Anna (Puccini *Ode Angelica*) ja Honthy Hanna (operett *Maya*).

Huvitav on väike teatri büllötään, umbes 8—10 lk. ajalehekene, mida müüakse kõigis Budapesti teatris ja mis sisaldab pääle eeskavade ka muid kirjutusi.

*

Pääle kahe eestlanna, paljude näitlejate ja muu kunstirahva tutvusin siin ka muusika akadeemia prof. Studer'iga. Jutustasin eestlannadele uudiseid kodumaalt, nii värskeid nagu mul siis oli. Aga mitte üksi neid ei huvitanud väike Eesti. Eesti on Ungaris palju tuntum, kui võiks arvata. Kui Berliinis kohtasin inimesi, kes arvasid mind kusagilt Põhja-Jäämere äärest, Islandist või Siberi taigadelt tulnud, siis siin tervitati mind hõimlasena.

Ah, üldse, kusagil ei kohanud ma sellist külalislahkust kui siin! Aga see oli juba hoopis eriline. —

Jazz-muusika pole võitnud palju pinda Ungaris, ikka helisevad igal pool vanad ning ikka uued mustlasviisid. Tõeline mustlasmuusika on midagi muud kui see, mida oleme harjunud kujutlema. Nõuab pisut harjumustki, enne kui pääseb maksma ta omapärane ilu. Aga siis hakkab ta meeldima otse uskumatult, nagu Budapestki, mida kaunis Donau kaheks jagab.

Ma ei unusta neid, nagu Ungaritki.

8

BUDAPEST - VIIN - VARSSAVI! — Peatusin Varssavis uuesti, et vaadata, mida siin vahepääl oli tehtud. Nad olid siin avanud *Morskje Oke* nimelise revüüteatri. Õigupoolest polnud see nüüdki mingi kindla ilmelisem revüü, vaid võiks ütelda, üksikute varieteelike revüüpiltide seeria.

Oper ka tegi jõupingutusi uuesti tööle hakkamiseks. — Önn kaasa!

9

MÕNED päevad pärast mu jõudmist kodumaale läksin vaatama *Kolme musketääri*, mis vahepääl oli *Estonias* toodud lavale.

Tõesti, kuhu olin sattunud?! Need tuletid, mida kannab sinne publik!!

Isegi niisuguses kohas nagu National-ballil Berliinis ei näinud ma niisugust toredust ja maitsekust riietumises kui siin tavalisel etendusel.

Kui siinseil daamidil oleks aimu millise lihtsusega aetakse mujal läbi! Ei valita isegi esiletungivamaid värve kui must-valge või hallikas-sinine; ja riie ei tarvitse kaugeleki olla siid.

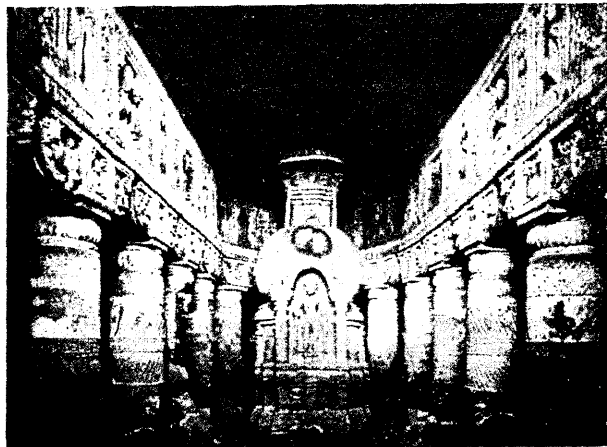
Samuti tuletid, mida nägin laval, ei olnud sugugi halvemad L.-Euroopas kasutatavaist.

Aga lavastus! ja ka mäng! — Alles siis, kui väljusin teatrist, et sammuda koju seda teed mööda, mida olin juba väsimuseni sammunud pääle esinemisi *Estonias*, tundsin, et olen siiski tagasi kodumaal. Võib-olla oleksin nimetanud, kui *Kolme musketääri* oleks mängitud kusagil Viinis või Berliinis, aga et see oli Tallinnas, siis jääb see meie oma arvustajate nimetada ja hinnata.

10

MÖÖDUDES jaamast, kuulsin vedurit huilgavat kusagil kaugele. Ma vaatasin sinna poole, kust mõne päeva eest üks rong tõi mind uuesti Toompea hämarate müüride keskele. Ma ei näinud seekord enam perroonil kirendavaid värvilisi tulukesi. Võib-olla varjas need mu eest tihe lumi, mis valgete lilledena langes mu silmle ja õlule ning tänavale, mida mööda nüüd sammusin koju.

Ajanta

Buddha kiusatus

Ajanta fresko

Julius Genss

A j a n t a i m e

ÜHES Olioni nr1s ilmus kirjutus india kunsti mälestusmärgi üle. See mälestusmärk on tähelepanu vääriv oma skulptuursete bareljeefidega, kus kivil mitme miili ulatuses on illustreeritud Buddha elu, kujunedes seega omapäraseks, kivisse raiutud buddismi piiblik. Samasuguse india kunsti imena, kujutades meile Buddha elu, esinevad Ajanta koobas-templite freskod.

Nende koobaste olemasolu, raiutud otse kaljusse ja ehitatud rikkalikult skulptuuridega ja maalingutega, on niivõrd kaunis, et temaga on seotud järgmine rahvajutt. Kord jumalused, olles tüdinenud ühetoonilise elust taevast, soovisid endile meelelahutust ning uusi muljeid ja palusid seepärast luba laskuda vaid üheks ööks maa päälle. Nad palusid nii härdasti Indrat, taevaste jumalat, et see neile halastas ja luba andis, kuid ainult ühel tingimusel: nad peavad taevasse tagasi pöörduma esimeseks kukelauluks, vastasel korral suletakse neile igaveseks sissepääs taevasse. Lauldes ning rõõmust tantsides, jumalad ja jumalannad asusid teele, ja nähes maalingulisi kaljulõhestikke Ajanta lähedal, valisid selle koha oma õistele seiklustele. Hoolega hakkasid nad enestele mäe nõlvakule tube ja suuri saale kaevama ja kiindusid nii suure hoolega töösse, et unustasid täiesti oma lubaduse. Kukk laulis, Indra vanne täitus: sissepääs taevasse oli suletud. Siis nad muutsid endad skulptuurideks ja piltideks, mis kaunistavad praegugi Ajanta koopaid.

Mainitud koobaste sünni võib arvata ajastusse veel enne keiser Asoki valitsemist 3-ndal sajandil e. Kr. Arvatavasti paar munka, soovides pühendada oma elu Buddha teenimisele, üksildase koha otsingul, kaugel kärelikast maailmast, leidsidki sellise maalingulis-romantilise nurgakese künklikes Ajantades, kohastes oma loomulike koobastega. Üksiklase elu pühadus hakkas kordkorralt meelitama usurändajaid ja munki ning koobas-kloostrite arv suurenes. Neid koobas-kloostreid hakati ilustama nii skulptuuridega kui ka maalingutega ja nende hääks toodi kokku annetusi. Sel kombel järgneva tuhande aasta kestusel kasvas india kunsti muuseum, kuni edasinihuv muhamediusk vallutas need kohad. Koobaste mahajätetus ja raske juurepääs nendele päästis nad täielisest hävingust. Kuid aegamööda unustatakse koopad ja möödub teine tuhat aastat, enne kui nad uuesti avatakse maailmale.

Ajantas arvatakse üldse olevat 29 koobas-templit ja -kloostrit, millede iga ulatub 4-ndast sajandist e. Kr. kuni 7-nda sajandini p. Kr. Koopad on kaheksugused. Viis neist on *Chaitya*-tüübilised, s. o. templid, mida buddhausulised mungad tarvitasid koosolekuiks ja juma-

lateenistusteks. Altari aset täitis aste ehk n. n. *dagoba*, (kellakujuline, mis lõpeb pühakuju varjukatusega), varjates tavaliselt mõnd püha buddha reliikviat. Ülejäänud koopad on n. n. *biharas*, s. o. kloostrid rohkearvuliste kongidega elamiseks, päaleselle ruumidega, kus uued mõtteosalised tutvuvad buddismiga, liik ülikooli. Viimane ruum evib templi ilme, tavaliselt jaotatud sammaskäikudega kolmeks osaks; päaleselle on veel veranda, mille kaudu valgus pääsis koopasse. Tempelis tavaliselt asetses kolossaalne Buddha kuju. Seitse neist kloostreist on püsinud meie ajani lõpetamatuina. Säilinud dekoratsioonid, nii skulptuurid kui ka maalingulised, kuuluvad päämiselt ajastusse 3-ndast kuni 7-nda sajandini p. Kr. Harilikult fassaadid kaunistati rikkalikult skulptuuridega, samuti ka treppaltarid, ukсед ja sammaskäigud. Külgmiste osade seinad, laed, tase-mikud — kõik kattusid freskodega, nagu meie keskaja pääkirikudki. Et koopad kasvasid tuhande aasta kestusel ja selle pika ajastu jooksul seinad kattusid maalingutega, seetõttu evime india kunstist elava monumendi, kusjuures suurem hulk freskosid kuulub india kunsti klassilisse ajastusse. Lõpmatult korratakse neil freskodel Buddha elu, ta esimesi muutumisi ja ümbersündimisi, millal ta oli veel elevantijuhiks 8000 elevanti seas Himaalaja mäestikust.

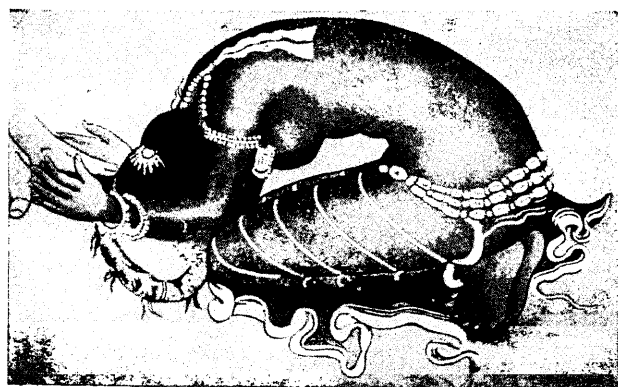
Eritise tähtsuse evivad need buddhausulise maalikunsti mälestusmärgid, mis maalisisid kunstnikud, kes elasis samades kohtades, mida külastas Buddha oma rännakuil. Neis freskodes avaneb meile kogu india elu. Losside hiilgus oma kodadega, sammaskäikudega ja eluga neis, sest ka Gautama Buddha oli kuningapoeg. Et inimesed on kujutatud täiesti õiglaselt ja reaalselt, on haaratud otse elust, seetõttu kujuneb ka Buddha elu ja ta õpetus selliseks heledaks, lähedaseks ja tõenäoliseks.

Vandalismi ja pahede tagajärjel freskod kaotavad oma väärtusest ja süüdi on ka eurooplased, kes, kopeerides freskosid, katsid nad lakiga, et paremini näha värvisid. Laki tagajärjel värvid on muutunud tumedaiks ja kohati täiesti hävinud. Freskode säästmise inimkonnale seadis enesele hiljuti ülesandeks hindulane-kunstnik, Sri Mukul Chandra Dey. Täites oma noorpõlve unistust, kogub ta hulga aastaid raha, mis ta on teeninud portreede maalimisega, ja veedab terveid kuid koobaste ligidal täielises puuduses, nälgimises ja hädaohtudes, et vedada ära säält siis suur hulk freskode koopaid. Ajantas veedetud mõnekuisele usurändamisele ta mälestusmärkide uurimuse otstarbel on ta pühendanud raamatu *My pilgrimages to Ajanta & Bagh*, millest on pärit ka osa kirjutuse juure kuuluvaid illustatsioone.

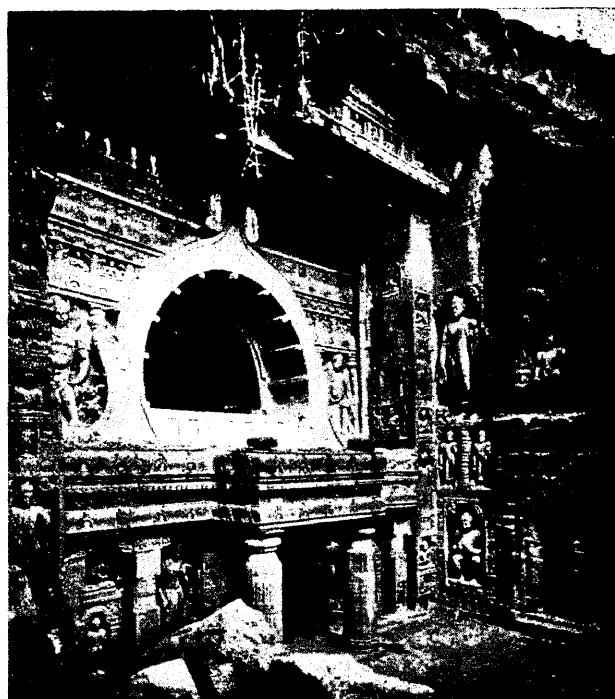
Julius Genss

Ajanta Indias. Näha üks koobastest

Tütarlaps

Ajanta

Templi fassaad

Ajanta freskodetail

EDUARD AHAS

KOLGA RAND
õli

EDUARD AHAS

PÜHAJÄRVE MOTIIV
õli

Oleg Berfing

Ruutukuningas

Pimedal hilissuve õhtul istusid mitu härrat ühes Hamburgi patriitside-korteris veini juures ja kõnelesid ammu möödunud päevadest ja inimestest, keda enam polnudki elavate hulgas.

Elektrivalgus oli katkenud ja mõned vanamoelised hõbelühtreis seisvad küünlad levitasid nõrka, ebakindlat valgust. Eriskummalised varjud libisesid värisedes piki tumedavärvilisi seinu ning väänlesid üle kuldraamitud piltide, kust vaatasid näod, mis olid ammugi juba kõdunenud, ilma et neid oleks unustatud: — nende jooned elasid järeltulijais edasi, vastu pannes sajandite hävimiskäigule.

Vahel, kui värisev küünlavalgus äratas maalitud näod tontlikule varjuelule, võis alles selgesti näha, kui väga elavad sarnlesid surnuile, ja näis nagu heidaks viirasuslik varjudemäng elu ja surma tontlikult segi.

Ainult üks nägudest ümarguse mahagonilaua ümber ei sobinud hästi teistega: — võõras veri oli märkinud seda selgesti ja kustutatamatult. René Holsti ema oli brasiillanna, kes polnud kunagi mõistnud ega armastanud Hansa tõugu. Oma isa surma järele elas Holst alati oma ema juures Brasiilias ja asus vaid vahetevahel küllalisenä Hamburgis.

Toanurkade mustas, vaikes pimeduses aga kükitas minevik ja vaatas sügavate, teadvate mõistatussilmeaga uutele inimestele igivanade hingedega...

Ikka rõhutumaks muutus meeleolu ja sulas nagu täis aimust äikeseõhuga, mis tungis raskena läbi avatud akende tuppa. Saladusrikkalt sosistasid puud vana kiriku ümber, kui äkiline tuuleil nad äratas uinakust... Hauakoobastest, millest kõneldi, ronis pikkamisi õudus...

„Küllalt, — Laseme puhata surnud,“ ütles korraga Peter Jörgensen, majahärra, ja tegi tahtmatult liigutuse, nagu tahaks ta raputada maha enesest midagi. Siis pani ta teistele ette: „Mängime pigemini pisut kaarte — sellega piitsutame kohe kõik varjud laiali.“ — Küsivalt vaatles ta ringis ümber.

„Mina pean seda ka kõige õigemaks,“ oli temaga agaralt nõus René Holst, kuna ta tumedad silmad teravalt ning võitlushimuliselt sähvatasid. Ruttu tõusis ta üles oma istmelt; teised järgnesid talle vaikides.

Uuendati küünlaid. Siis kanti need kõrvalt tuppa ja Peter Jörgensen istus oma külalistega kaardilauda. Igaüks tõmbas välja kaardi, et määrata kindlaks kohad ning esimese pangapidaja. Peter Jörgensen tõmbas välja ruutukuninga ja ütles naeratades: „Eks näe — minu kaart: kaardimooridele olen ma ju ruutukuningas.“

Algas mäng... Raskesti rõhus toas äikese õhk, rahutult hubisesid küünlad, ühetooniliselt tiksus vana seinakell; tasa sahisesid kaardid ning langesid sumedalt rohelisele kalevil; värisevad käed libisesid võttes ning andes neist üle — nagu suured pruunid ning valged ämblikud; punetavais nägudes ning kiirgavais silmis hõõgus tagasihoitult kultuuritaltsutatud ahnus...

Mängijaid oli vallutanud eriskummuline meeleolu, mis hõljus nagu nägematu, mürgine joovastusudu toas. Nad mängisid ahnelt, vihase ägedusega, püüdsid ruttu — ainult ruttu — võtta, mis aga võtta oli, nagu istuks surm neil taga ajades kuklas... Nad ei mänginud, nagu män-

givad harilikud Hamburgi kaubahärrad; — nad mängisid, nagu mängitakse Ida-Aasia sadamaurgastes...

Läbi avatud ukse vahtisid seintelt tardunult ning liikumatult surnud... Vaikseis, mustendavais toanurgis aga kükitas nagu alati minevik ja tihenes tontideks, kes tahtsid ennustada ning hoiatada... Ent keegi ei märganud neid — päle ühe...

Peter Jörgensen pidas nüüd panka ja jagas välja kaarte. René Holst võttis oma kaardid üles ja tundis korraga, kuid õuduse halvav küünestatud rusikas tal kinni haaras kõrist: — ühelt mõlemaist kaartidest irtitas talle pilklikult vastu — surnupää... Keegi ei näinud ta kokkumist; kõikide pilgud rippusid nagu magnetiseeritud kaartide küljes.

Ta sulges silmad ja vaatas uuesti kaardile: ruutukuningas laiutas end tema ees, habemik ning tüse...

Ja säältpäele kordus ikka sama: niipea kui René Holst sai Peter Jörgenseni ruutukuninga, nägi ta ikka kõige enne — surnupääd...

Holst vaatles oma kaasmängijaid: — neile ei olnud hakanud nähtavasti midagi silma... Ainult meeleolu muutus ikka pöörasemaks, hasart ikka hullemaks...

Siis juhtus korraga midagi eriskummalist: — Peter Jörgensen pidas panka ja võitis löök löögi järele — väeratatamatult, vankumatult...

Pöörased summad mängiti maha. Ammugi polnud enam näha raha rohelisel kalevil: — ainult veel hunnik rutuga kriipseldatud autähti, mis tähendasid raha, mõisaid, maju — terveid firmasid... Nagu põhjatu kuristik neelis Peter Jörgenseni mängijaõnn kõik; vaevalt poole tunniga olid kõik teised — kerjused...

„Anna mulle revanš — lase mind kord panka pidada!“ hüüdis René Holst kähiseva häälega. „Ma panen mängu oma ema villa Floriidas.“

Vaikides lükkas Peter Jörgensen kaardid ta ette. Jäiste, värisevate sõrmedega jagas neid Holst... Villa Floriidas kuulus — Peter Jörgenseni... Mäng oli otsas.

Kell oli kaks öösel, kui nad lahkusid. Holst oli jäänud mängutuppa maha. Vali, kiskjaline sädelus silmis vahtis ta tardunult kristalsele veekaraviniile. Kahe kasilikuga sammuga oli ta selle juures. Vahtis moonutunud näol ringi, kuulatas... Siis laskus ta käsi taskusse ja tõusis ruttu karahvini kaela juure... Rutuliste sammudega läks ta kiiresti eestuppa teiste juure ja lahkus majast ühes kahe viimase külalisega. Keegi polnud pannud tähele ta hiljemtulekut.

Järgmisel hommikul leidis Jörgenseni teener oma härra surnult mängutoast. Purustatud veeklaas lamas ta kõrval; õhus hõljus kibedate mandlite terav lõhn... Surnu kahvatu, sinakaks ponsunud nägu oli tipitud siniste, tumedate laikudega.

Kamina restil aga kuhjusid — jaolt põlenult, jaolt kõrbenult — autähed... Alatud kirjast René Holstile aga selgus, et Jörgensen selle öö mängu pidas mitte-maksvaks...

Kui Holst kuulis sellest olukorrast, reisis ta korraga äkki ära, teadmata kuhu, ja sünge mõistatuse tumedus laskus igaveseks ajaks ta saatusele...

Autori loal tõlk. B. L.

CAFÉ HEINMANN

Tallinnas

CAFÉ HEINMANN — SININE SAAL

KINO CENTRAL

Lugupeetud kinokülastajad!

*Teid on kindlasti rahuldanud kino Centrali eeskavad.
Kino Centrali juhatusel on korda läinud omandada
rida uusi suureväärtuslikke ja kütkestavaid filme,
mis kõige lähemal ajal linastusele tulevad*

Seansside algus kell 17, pühapäeval kell 14

Jälgige hoolega
KINO CENTRAL'I
reklaami!

Kogu linn ja maa

tarvitab müügileilmunud

„Kümblusseepi“

KÜMBLUSSEEP

PUHAST SEEPI 85%, KAAL 200 GR.

»A.FREDERKING, TARTUS«

Õige seep

meie kokkuhoidlikule ja nõudvale ajale

Ka Teie,

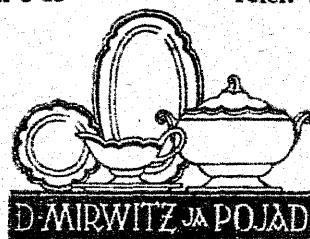
tarvitades kord seda seepi, jääte tema alaliseks tarvitajaks

Oma kõrge väärtuse juures on ta nii odav!

Eesti Kaub.-Tööst. A.-S.

D. MIRWITS & POJAD

Tartus, Raekoja t. 6 Tallinna, Estonia pst. 13
Telefon 3-83 Telef. 46-102

RIKKALIKUS VALIKUS:

portselan-	alumiinium-
kristall-	alpakka-
fajanss-	nikkel-
klaas-	lambi-
email-	ilu-

maja-, köögi- ja valgustustarbeid

1907

25

1932

A A S T A T

on

Kindlustusselts „EESTI“

seisnud eesti rahva teenistuses

Esimene eestlaste poolt asutatud laialdasema tegevuspiirkonnaga rahvuslik kindlustusettevõte

Kodumaa suurim ühistegeline kindlustusettevõte

Tule, elu, klaasi, murdvarguse, õnnetusjuhtumite, koduloomade, rahe ja veokindlustused

Tasutud üle 3000 kahju 200.000.000 s. ulatuses

Osakonnad Tallinnas, Pärnus, Viljandis, Valgas, Võrus, Rakveres, Petseris ja Kuresaares / Omad kinnisvarad Tartus ja Rakveres

Valitsus: Tartus, Suurturg 8

Kaubandus-Tööstus Aktsiaselts

KREENBALT

Tallinna, S. Karja tänav 13 — Postkast nr. 346

Telegr. aadr.: «Kreenbalt» Tallinna — Telefon nr. 425-14

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikeskkohti ja pääladu:

**Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A.-S.
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-Ü.
Sindi Tekstiilvabrikute Ühisus, end. Wöhrmann ja Poeg
Eesti Nildi Vabriku Ühisus**Kõikide ülainimeetatud vabrikute saaduste en gros müük, nimelt:
igasugused puuvillased riided, pleekimata, pleegitud, värvitud, trükitud,
merseriseeritud, lõngad, puuvillane vatt jne.;härrade ja daamide palitute, kostüümide, ülikondade, voodririided, tekid,
rätikud, villane vatt jne.

Kõik sordid õmblusniiti: valge, must, värviline. Igasug. kunstiidi saadused.

Hind 75 senti

Nõudke kodumaa kaupa!

Nõudke kodumaa kaupa!